

FÖRSVARETS

FORUM

nr 5 • 2013

Försvarsmaktens personaltidning

30 år med kvinnor i armén
– men vad har hänt?

Bli säkrare & smartare
– Must vet hur

..TUNG TRÄNING

- i Zaragoza samlas Europas transportflyg

INNEHÅLL

Aktuellt: Smart märkning sparar tid.....	3
Halvar får beröm från Utøya-polis.....	4
Sju kollegor med ny grad.....	6
Fokus: Kvinnor i armén i 30 år.....	7-10
Samarbete i Spanien.....	11-13
Säkerhetskontorets smartaste tips.....	14-15
På jobbet: 41 år och soldat.....	18-20
Åsikten och Bilden.....	22-23

FÖRSTASIDAN

FOTO:
JOHN LIDMAN/F7

Halvfulla glas i sommar

Man kan välja synsätt – antingen är ett glas halvtomt eller så är det halvfullt. I den här ledaren väljer jag det sistnämnda, väl medveten om ett högt arbetstryck och att vi också har stora utmaningar som väntar.

Den sjätte juni 2013, på Sveriges nationaldag, skrevs det historia på Karlbergs slott. Då utnämnde jag de sju första Regements- och flottiljförvaltarna, den högsta graden av specialistofficerare i det nya flerbefälssystemet.

Man skulle, precis som Gert Fylding gör när Nobelpristagaren i litteratur presenteras, kunna utropa "äntligen". Och jag har full förståelse för de som tycker att det tagit alldeles för lång tid. Jag tillhör själv de som varit ivriga. Men för att systemet med specialistofficerare ska bli trovärdigt krävs bland annat att modellen för befordran är genomarbetad. Dessa sju individer är nu föregångsmän för alla Sveriges förste sergearter, fanjunkare och förvaltare. De är de tydligaste ambassadörerna för det nya flerbefälssystemet och jag önskar dem stort "lycka till".

Ett stort "grattis" vill jag skicka till besättningen ombord på HMS Carlskrona som genom sitt agerande nyligen avvärjde en fartygskapning utanför Somalias kust, utan att behöva använda våld. Deras insats visar att vi gör nytta.

I Högkvarteret pågår nu planering för en ny insats efter att regeringen beslutat att föreslå riksdagen att Sverige ska bidra med Tp84 Hercules i FN-insatsen i Mali. Det är glädjande och jag är helt övertygad om att vi kommer att leverera effekt från första stund.

Men vi ska inte heller glömma insatserna på hemmaplan. Ett stort "bra jobbat" kommer därför till alla dem som var inblandade i nationaldagsfirandet och prinsessan Madeleines bröllop. Vilka fantastiska ambassadörer för Försvarsmakten.

För de flesta av oss väntar nu sommarledighet. Jag hoppas att den blir precis på det sätt som du vill att den ska vara. Om du ska tänka på jobbet – försök fokusera på allt det positiva som vi utträttar i Försvarsmakten. Tänk också på dem som - medan vi badar och ligger i hängmattan - löser uppgifter, hemma eller borta.

I höst kavlar vi upp ärmarna igen. Då fortsätter försvarsreformen, då fortsätter vi att rekrytera och bemanna vår krigsorganisation och då fortsätter vi att öva. Genom bra verksamhet blir vi en bra arbetsgivare! Till dess – en riktigt trevlig sommar!

Sverker Göranson
Överbefälhavare

REDAKTIONEN

Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. kontakt: ff-red@mil.se telefon: 08-788 88 88 (Informationsstaben)

ansvarig utgivare
ERIK LAGERSTEN, informationsdirektör

Nästa manusstopp: 3 september 2013
Beräknad utgivningsdag: 24 september 2013

redaktör
DAG ENANDER
Försvarsmaktens informationsstab

grafisk formgivare
INGELA BERGSTRÖM
FMV, Grafisk produktion, Stockholm

Tryckt hos Elanders Sverige AB

Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. För ej beställt materiel ansvaras ej. ISSN 1100-8245

Smart teknik sparar tid vid pårustning

Med RFID-teknik kan förrådsmännens arbetstid med att knappa in soldatens utrustning i Lift/Prio minskas från 20-25 minuter per soldat till 30 sekunder per soldat. Alltså 4 000 procents tidsbesparing.

– Det är en nästan överkligt bra tidsbesparing, säger Emma Hedlund, förrådsman FMLOG.

För tre år sedan fick FMV och FMLOG i uppdrag av Högkvarteret att med hjälp av modern teknik effektivisera Försvarmaktens hantering och uppföljning av förnödenheter. En projektgrupp tillsattes och som en del av projektets slutredovisning visade de den 12 juni tekniken med passiv RFID för processledningarna i Högkvarteret.

Projektet bedömer att tekniken, som på sikt ska användas i PRIO, lämpar sig väl för flertalet materielområden, men föreslår att man börjar med beklädnad och IT-materiel. Förrådsmännen Emma Hedlund och Jeanette Jonasson visade hur enkelt och snabbt det går att pårusta en soldat med hjälp av RFID-teknik. Soldaten identifieras med hjälp av streckkod och läsare, sedan förs de märkta plaggen genom en läsbåge som

registrerar dem, grönmarkerar det som stämmer enligt utrustningskortet och rödmarkerar det som är fel. När allt är klart får soldaten ett kvitto. Sedan förs informationen över till systemet med några få knapptryckningar.

– I dag tar det minst två veckor innan vi har knappt rätt saldo efter en pårustning, men med RFID kan vi ha rätt saldo dagen efter, säger Jeanette Jonasson.

Man kan även använda en så kallad fast rigg, som läser av pallar, depåvagnar och tvättkorgar fyllda med beklädnadsmateriel.

– Våra försök har visat att den läser av rätt med mellan 98,2 till 100 procents säkerhet, säger Helena Oskarsson, FMLOG, ansvarig för försöken.

Hon berättar att RFID-

tekniken har rönt stort intresse bland förrådsmän runt om i landet.

– Det finns ett mycket stort behov av verktyg som underlättar vardagen och det här är en ”killer application” – en tät koppling mellan teknik och nytta. Tekniken säljer sig själv, säger hon.

Emma Hedlund och Jeanette Jonasson instämmer.

– Det är fantastiskt att se reaktionerna från våra kollegor, de blir mållosa när de förstår vilka tidsbesparingar vi kan göra, säger Emma Hedlund.

Förrådsman Emma Hedlund kör en depåvagn genom en fast läsare, som på några sekunder registrerar alla RFID-märkta plagg i vagnen.

TEXT: CARINA SÖDERSTRÖM/
FMLOG

FOTO: PER JOSSE/FMLOG

FAKTA PASSIV RFID

Passiv RFID, Radio Frequency Identification, är en teknik som innebär att en tagg med antenn sys in i till exempel uniformspersedelar eller klistras på materiel så som dataskärmar. Taggen behöver inte vara synlig. En stor mängd materiel kan sedan läsas av samtidigt genom en handdator eller en större läsrigg. Provet och försök med passiv RFID-teknik har skett vid Servicentra i Revingehed. Passiv RFID används redan idag inom Försvarmakten i stor utsträckning men i andra tillämpningar, som exempelvis passersystem och inloggningsystem.

Nytt dokument- och ärendehanteringssystem på ingång

Försvarmaktens nya digitala system för dokument- och ärendehantering Vidar lanseras i höst. Därmed tar Försvarmakten steget mot ett gemensamt arbetssätt med många fördelar för organisationen.

– Vi får med Vidar ett ärendebaserat arbetssätt som hjälper oss att hålla ihop handlingarna i sitt sammanhang. I och med att handlingarna lagras elektroniskt blir det enklare att

hitta och söka efter dokument över organisationsgränserna. Dessutom garanterar systemet att användaren alltid tar del av och den senaste versionen av ett dokument, säger Klas Jansson, projektledare för Vidar, som på uppdrag av JURS leder arbetet med att utveckla och införa systemstödet och det nya arbetssättet.

Klas Jansson

Utvecklingen av Vidar har skett i nära samarbete med organisationen och utvecklas i takt med verksamhetens behov. När Vidar

lanseras den 16 september på Högkvarteret och 4 november i övriga organisationen, kan handläggaren arbeta direkt i Vidar med att registrera, handlägga och avsluta sina egna ärenden.

– Grundfunktionerna kommer att vara på plats från start, men full funktionalitet har vi först 2014 med bland annat utökad stöd för uppföljning av ärenden, säger Klas Jansson.

Förutom ADL-utbildning kommer en dags lärarledd utbildning att erbjudas lokalt med huvudlärare från organisationen.

TEXT OCH FOTO:
PIA OHLÉN/LEDRA

Utøyapolisen Håvard hyllar träningsanläggningen Halvar

Att konfrontera motståndaren med skarpladdat vapen där dina beslut påverkar hur situationen utvecklas i realtid – det var verkligheten för de poliser som nyligen deltog i Försvarsmaktens instruktörsutbildning för skyddsvaktsträningsanläggningen Halvar på Hemvärnets stridsskola.

– Detta är realistiskt. Och med realismen kommer inlevelsen. Jag fick en klar pulshöjning i mitt senaste genomförande, säger Håvard, norsk polisman med 15 år i tjänsten. Han var en av de fem i patrullen som slutligen grep Anders Breivik på Utøya.

– Rösterna är vårt viktigaste vapen. Det är det vi tränar här. Socialt agerande, att med minsta möjliga maktmedel lösa en situation som plötsligt på några sekunder kan eskalera och kräva att du skjuter verkanseld mot den person du samtalat med. Det här är erfarenhetsträning.

Under en dag hinner man med att utbilda en pluton. Då har varje skyddsvakt haft två till tre genomföranden. Och effekterna märks redan efter första genomförandet då skyddsvakten själv reflekterar över sitt agerande och får feedback av sina kamrater och instruktörer.

– Att agera i realtid med skarpladdat vapen mot det

skyddsvakten upplever som en levande människa skapar en stressnivå som är svår att uppnå på annat sätt, säger Spering Blackenfelt, utbildningsofficer på Elfsborgsgruppen har utbildat många skyddsvakter i Halvar.

En sak de deltagande upptäcker är att de som är skyddsvakter påverkar situationen med sitt agerande. Ofta går skyddsvakten in i momentet där ett mjukare uppträdande kunnat lösa situationen med mindre friktion.

– Samtidigt har vi haft reaktioner då soldater inte förmått sig att öppna eld mot figuranten i en nödvärnssituation. Det vi tränar är beslutsfattande i en så realistisk miljö som möjligt. Den här träningen lämpar sig för rutinerade skyddsvakter och är inget jag rekommenderar för grundutbildningen, säger Spering Blackenfelt.

Försvarsmakten har idag tretton Halvar-anläggningar för ut-

Målet med träningen i Halvar är att skapa så realistiska miljöer och förlopp som möjligt, något som är möjligt med utbildade figuranter.

bildning av – i första hand – hemvärnets skyddsvakter. I dagsläget finns det cirka 120 specialutbildade figuranter och övningen

innehåll är kvalitetssäkrat både juridiskt och etiskt.

TEXT & FOTO:
NEMO STJÄRNSTRÖM/HVSS

Utbildning för projektanställda avklarad

I syfte att förstärka rekryteringsförmågan fattades det beslut om att anställa drygt 50 rekryteringskoordinatorer och yrkesinformatörer på förband i Sverige. Nu har de flesta kommit på plats och efter en intensiv tredagarsutbildning har de fått en gemensam grund att stå på.

Många av de nyanställda har en gedigen civil bakgrund medan andra har mångårig erfarenhet inom Försvarsmakten. För att göra dem bekanta med det nya konceptet anordnade funktionsansvarige rekryteringskoordinatorerna, Pierre Brandt en utbildning på HvSS, Hemvärnets stridsskola i Vällinge.

– Vi lyckades få många av de främsta företrädarna inom sina

områden, vilket gav en mycket god kvalitet på utbildningen, säger Pierre Brandt.

För att skapa en så bred plattform som möjligt bjöds det in gästföreläsare från olika delar av organisationen. Även en representant från Arbetsförmedlingen deltog och talade bland annat om samarbetsmöjligheter myndigheterna emellan.

– Det har verkligen varit jät-

tenyttigt, både övergripande och ner på detaljnivå. Visst är det lite svårt som civil att hänga med alla begrepp och förkortningar. Men så småningom släppte det och nu känner jag mig mer taggad än någonsin, säger Ameli Trygg, rekryteringskoordinator på Lv 6.

Nu har smekmånaden passerat och allvaret börjat ta vid. På förbanden planeras det aktiviteter och event på löpande band, allt för att nå ut till så många som möjligt från målgruppen.

Några av de utbildade projektanställda.

Och Pierre Brandt tror på att det kommer att ge goda resultat.

– I studie efter studie framkommer det hur viktigt det är med det personliga mötet, att träffa personalen i verkligheten, precis vad detta projekt bygger på.

TEXT OCH FOTO:
LUBNA EL-SHANTI/HRC

PIRATATTACKER HOTAR BISTÅND I SOMALIA FINNS DET NÅGOT KORSORD I DEN HÄR TIDNINGEN?

Det är mycket nu. Men ansök till Försvaret senast 1 september så kan du få en möjlighet att göra skillnad på riktigt. Till exempel genom att säkra mattransporter och försvara demokratiska rättigheter. Läs mer och anmäl dig direkt på forsvarsmakten.se/rekrytering. Eller tänk tanken i alla fall.

Ny kampanj: Det är mycket nu

Den 5 augusti startar Försvarmakten en ny rekryteringskampanj med syftet att få svenskarna att uppmärksamma och söka till Försvaret. I kampanjen visas hur vi dagligen bombarderas av intryck, information och dåliga nyheter. Då är det lättast att stänga av och sluta bry sig, men för den som orkar bry sig ändå kan Försvarmakten erbjuda en möjlighet att göra skillnad på riktigt.

– Med kampanjen vill vi skapa nyfikenhet genom oväntat tilltal för att fånga de som tidigare inte tänkt tanken att jobba i Försvarmakten men också informera de som redan funderar över en militärkarriär att det nu är möjligt

att söka till Försvarmakten. Vi vill också utmana mottagaren av kampanjens budskap att fundera över hur mycket tid och ork de har att bry sig om sådant som händer i Sverige och utomlands, säger kapten Annika Ivner, marknadsförelse på informationsstaben.

Kampanjen är framtagen i samarbete med reklambyrån DDB och omfattar tv- och radioreklam, tidningsannonser och stortavlor. Dessutom har en speciell kampanjwebb tagits fram, där innehållet anpassats efter hur mycket tid besökaren säger sig ha.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

” CITATEN

– Det har inte varit några problem att få Försvaret och Hemvärnet att ställa upp med personal. De är som vanligt välvilliga.

Anna-Lena Hesse, informationsdirektör vid Polisen i Norrbotten till kuriren.nu 22/5

– Det är oerhört värdefullt för oss att få den här hjälpen från Hemvärnet. Utan dem hade det varit mycket svårare för oss att släcka. De är jätteduktiga.

Räddningsledare Johan Hedin vid torvbranden i Flåssmyr på hd.se 19/5

PÅ NY POST

Försvarmakten placerar **överste Per Gunnar Persson** som tjänsteförättande C J5 vid FMLOG stab under perioden 1 april 2013 till och med 1 augusti 2013.

Försvarmakten placerar **överstelöjtnant Stefan Smedman** som operationschef vid ATS vid Högkvarteret under perioden 1 maj till och med 31 december 2018. Vid tillträddandet på befattningen befordras Stefan Smedman till överste.

Försvarmakten konstituerar **överstelöjtnant Bo Stenabb** till överste under tjänstgöringen som Förvarsattaché i Helsingfors, Finland under tiden 1 augusti 2013 till och med 31 juli 2016.

Försvarmakten placerar **kommendörkapten Håkan Nilsson** som chef för Marin Basbat och TeK Ftg vid MarinB under perioden 1 juni 2013 till och med 31 december 2018. Vid tillträddandet på befattningen befordras Håkan Nilsson till kommendör.

Överste Oscar Hull ställs till C INSATS förfogande för tjänstgöring i FS 25 med placering som DCOS JOPS ANSF Directorate, Afghanistan under tiden 1 augusti 2013 till och med 31 januari 2014. Tjänstgöringstiden är preliminär.

Försvarmakten placerar **överste Ingela Mathiasson** som Stf C LEDS INRI vid Högkvarteret under perioden 15 maj 2013 till och med 31 augusti 2016.

Försvarmakten placerar **överste Michael Claesson** som militär rådgivare till Utrikesdepartementets förfogande under perioden 24 juni 2013 till och med 30 juni 2016. Vid tillträddandet av befattningen befordras Michael Claesson till brigadgeneral.

Överste Ulf Siverstedt ställs till Försvarethögskolans förfogande som chef för Krigsvetenskapliga avdelningen under ytterligare en tidsperiod omfattande 1 augusti 2013 till 31 juni 2014.

Försvarmakten konstituerar **överstelöjtnant Leif Theorin Carlsson** till överste under tjänstgöringen som försvarsattaché i Sydafrika under tiden 1 augusti 2013 till 31 juni 2016.

Överste Lena Hallin placeras som Ledningssystemchef tillika chef för Produktionsledningens Lednings- och underrättelseavdelning. Beslut om tillträdes tidpunkt fattas snarast efter beredning med Regeringskansliet om Hallins efterträdare som försvarsattaché i Storbritannien. Vid tillträddandet på befattningen befordras Lena Hallin till brigadgeneral.

Regeringen har beslutat anställa **överstelöjtnant Claes Naréus** som specialattaché i befattningen militär rådgivare vid Sveriges ständiga representation vid Förenta Nationerna i New York under perioden 1 augusti 2013 till 31 juli 2016. Claes Naréus konstitueras som överste under den tid han innehar befattningen samt vid förberedelser för denna befattning.

Försvarmakten placerar **överste Per Danielsson** som Chef Skaraborgs Flygflottilj F 7 under perioden 15 maj till 15 september 2013. Därefter placerar Försvarmakten **överste Mikael Cherinet** som Chef Skaraborgs Flygflottilj F 7 från den 16 september 2013 till och med 31 augusti 2017.

Regeringen beslutar att **konstituerande översten Magnus Bratt** ska vara placerad som militär rådgivare vid Sveriges ständiga delegation vid organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under perioden 16 augusti 2013 till och med 1 september 2016.

Nu är de första sju på plats

Grattis! Varför sökte du jobbet?

- Jag har alltid betraktat mig som en truppåre och brinner för att utbilda soldater och officerare. Nu kan jag påverka hur förbandet och den militära personalen ska utvecklas.

Vad innebär nya jobbet?

- I rollen ingår att kunna förbandet på sina fem fingrar, och vara regementschefens främste rådgivare avseende utbildning, träning och övning. Jag ska exempelvis stödja regementschefen med utvecklingen av OR, erfarenhetshandlingar och traditioner, men huvuduppgiften är utbildning i ordets vidaste bemärkelse.

Tvekade du inför villkoret att omgälonera dig?

- Nej, inte en sekund. Jag ser det som en befördran.

Har du fått mer i lön?

- Ja, men jag har inte tagit jobbet för att få högre lön. Det finns andra värden i livet.

Vad säger kollegorna?

- En del kollegor blev förvånade över att jag "ger upp officersgraden jag i karriären kämpat för", men jag har inte mötts av något negativt. Tvärtom. Jag känner starkt stöd.

TILL REGEMENTSFÖRVALTARE UTNÄMNDES DESSUTOM

Peter Hemphälä, Artilleriregementet
Kenneth Felldén, Livregementets husarer
Johan Lindgren, Skaraborgs regemente
Joachim Blomgren, Markstridsskolan

TILL FLOTTILJFÖRVALTARE UTNÄMNDES

Peter Sjöstrand, Helikopterflottiljen
Anders Wiberg, Sjöstridsskolan

TEXT: KRISTINA ÅSTRAND-BOHMAN/INFOS

FOTO: MATS CARLSSON/I19

På nationaldagen utnämnde ÖB Jari Mäkelä i Boden till en av de första regementsförvaltare – den högsta graden för specialistofficerare i armén.

FAKTA OM JARI MÄKELÄ

Aktuell: Nybliven regementsförvaltare på 19, tidigare överstelöjtnant.

Civilt: 45 år, bor i Boden med fru och två tonårsbarn.
I tjänsten: Var i Bosnien 1993-94 som pansarskytteplutonchef. Har lång erfarenhet och gedigen kunskap inom pansar- och mekaniserade förband. "Jag måste nu snabbt även lära mig jägarbataljonens och utbildningsgruppernas verksamhet."

FAKTA OM OR-9

Den högsta tjänstegraden för specialistofficerare kallas regementsförvaltare i armén och amfibiekåren, och flottiljförvaltare i flottan och flygvapnet. Med de första utnämningarna kan ytterligare en milstolpe i införandet av flerbefälssystemet prickas av.

Totalt finns knappt 50 befattningar i organisationen nivå-satta som OR 9. Normalt ska det finnas en regements- eller flottiljförvaltare per förband, några fler på Högkvarteret och på vissa större förband och skolor.

Det ansvar och de uppgifter dessa ska ha på förbanden kräver att de, förutom att de har gedigen kunskap och erfarenhet inom sitt skrå, även är förebilder och tydliga ledare.

Befattningarna utlyses för konkurrens i hela Försvarsmakten och varje kandidat får genomgå en noggrann uttagsprocess med bland annat intervjuer, tester både lokalt och centralt, psykologsamtal, särskild säkerhetsprövning och språktest i engelska.

Utlysningen av den andra omgången av OR 9-befattningar sker i perioden juli och augusti i ReachMee som nås via försvarsmakten.se. Uttagningarna görs under hösten och nästa utnämningssceremoni planeras ske på Karlbergs slott i december.

Pionjärerna

1983 kostar en liter bensin tre kronor. En bibelbärande sextonåring vinner schlagerfestivalen med "Främling" och den 6 juni rycker åtta tjejer in på T3 i Sollefteå. De är några av de första värnpliktiga kvinnorna i armén. – Vi blev positivt särbehandlade vilket var negativt, säger Yvonne Bohlin, en i oktetten.

Nästan exakt 30 år senare. I en lägenhet i Stockholm avlöser skrattsalvorna varandra. Fem av de åtta banbrytarna har återträff och går igenom samlingsboken med alla regementstidningarna – och minnena från sin värnplikt.

– Jag tror alla minns första dagen och första uppställningen, säger Karin Malmsten.

– Vi stod där i en halvcirkel och all utrustning tömdes ut framför oss på marken av befäl, säger Kristina Tapper-Creutz.

En av personerna i soffan ler lite extra åt minnet. Mats Berggren var då serge-

ant och tjejernas befäl. Och den som hällde ut utrustningen på kaserngården.

– Det var jag och två andra befäl som hade fått uppgiften att ta hand om tjejerna. Det skulle komma tolv, men bara tio dök upp. Hur jag tyckte det var att vara tjejernas befäl? Jag var 22 år så jag tänkte nog mest "oh shit" men ett bra "oh shit", säger Mats och skrattar.

– Men jag minns att ni befäl var positiva till att vi var där, säger Karin Malmsten.

Vaddå värdegrund?

Men tjejerna och deras befäl var inte ensamma den där första dagen. Media-

Sextetten i soffan:

Mats Berggren, major Luftstridsskolan.

Karin Malmsten, major Logistikkolan, TrängR.

Pernilla Lindgren, leverantörkvalitetsansvarig Volvo Purchasing.

Yvonne Bohlin, skolintendent på gymnasieskola.

Kristina Tapper-Creutz, jobbar på ungdomsvårdsskola.

Petra Fallgren, distriktssköterska.

SKÖNA SULOR.

Kristina Tapper - för 30 år sedan.

Faksimil från kvällstidning.

uppbudet var enormt med tv, radio och tidningar på plats som följde de nyinyrckta hack i hääl. Bland de tidningar som gjorde reportage om Karin, Kristina och de andra var herrtidningen Lektyr. En mening från reportaget som beskriver artikelvinkeln kan flera av kvinnorna i soffan fortfarande återge: "Tjejerna klädde oblygt av sig medan killarna stod och fumlade med byxknapparna".

- Man kan fråga sig hur regementsledningen tänkte med all media. Det gav oss en risig start, vi var bra PR för regementet men det var inte bra för oss, säger Pernilla Lindgren.

Förutom den mediala cirkusen som inte bara rädde de första dagarna utan hela året, så menar Petra Fallgren att andra fel begicks, fel som inte hade behövt uppstå.

- I efterhand är det tydligt att de högre befälen borde ha coachats bättre i att ta emot oss, men det tänket fanns inte då, säger hon.

- Den särbehandlingen vi fick var missriktad omtanke, tror jag. Vi fick till exempel ett eget logement i början utan att ha bett om det, säger Yvonne.

- Och de av oss med små fötter fick åka till Graninge och köpa speciella kängor medan killarna med små fötter fick hålla till godo med det som fanns, säger Kristina.

Förlegad kvinnosyn

Mellan 1901 och 2010 gällde allmän värnplikt för svenska män. Fram till mitten av 1990-talet så gjorde nästan alla killar lumpen, vilket blev en manlighetsritual: en värld där upplevelsehistorierna bara kunde delas med andra män, där kvinnor endast förekom i förråd och matsalar.

- Den positiva särbehandlingen vi fick var så klart perfekt grogrund för gnäll om orättvisor. Det som förvånade mig var att så jämgamla killar hade en så förlegad kvinnosyn, säger Petra.

- Den kvinnosynen finns fortfarande, säger Pernilla.

- Allt handlade om vem som orkade mest och vem som var starkast, inte om

din mentala kapacitet. Jag var vältränad och hade bra fysik, så det var inga problem för mig. Däremot märkte man att det var extra förnedrande att bli omsprungen av en tjej, säger Kristina.

- Men du bad aldrig en kille om hjälp att bära eller med något annat, säger Petra.

- Nej, det var en döds synd, då fick man bara höra att man inte borde vara där, säger Pernilla.

En femtedel kvar

För att få göra värnplikten som kvinna 1983 var du också tvungen att ha en officerskarriär som mål. Ändå var det bara Pernilla som efter muck började på officershögskolan i Skövde, resten av gänget hade fått uppleva det de ville inom försvaret.

- Jag hade inte kallet att bli officer, jag kunde aldrig riktigt tro på det vi skulle göra, säger Pernilla.

Istället var det Karin Malmsten som efter en kortare civil paus valde officersbanan. Idag är hon major på Trängregementet och ser fortfarande vissa brister i hur kvinnor tas emot och varför kvinnor inte väljer att göra karriär inom Försvarsmakten.

- Det viktiga är varför kvinnliga officerare allt för ofta väljer att stanna i karriären, i synnerhet om de får barn. Varför finns det så få kvinnliga överstelöjtnanter och varför bara en kvinnlig general? Men istället upplever jag att de kvinnliga nätverken i Försvarsmakten fokuserar mycket på andra saker som plutonapotekens innehåll, duschdraperier och sänt. Jag tycker det vore intressantare att

titta närmre på kvinnors vägval avseende karriär och inriktning på den, säger hon.

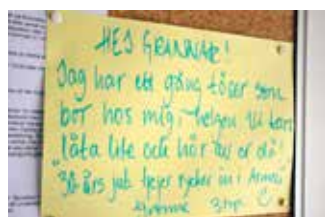
Yvonne Bohlin med k-pist och samma Yvonne med lumpenkom-pisen Pernilla, blåddrandes i regementsboken. Faksimil från Nya Norrland.

- Jag har varit kvar hela tiden och ser att vi fortfarande inte har nått hela vägen i den här frågan, säger Mats Berggren, i dag major på Luftstridsskolan.

- Vi måste öka kunskapen bland unga killar och tjejer om Försvarsmakten och vad de gör. Jag fick nyligen frågan av en kvinnlig gymnasieelev som vet min historia om Sverige fortfarande hade något försvar och om det gick att göra lumpen. Gissa vad jag svarade, säger Yvonne Bohlin.

TEXT OCH FOTO:
DAG ENANDER/INFOS

Återföreningsmuckarskivor kan låta lite.

Experten:

"Vi har inte kommit speciellt långt"

I Norge gör ungefär hälften så många kvinnor militär grundutbildning som i Sverige. Ändå är andelen kvinnliga officerare nästan dubbelt så stor som här.

– Deras mentorskap är något vi kan ta efter, säger Helena Hoffman, specialist inom jämställdhet på HR-centrum.

Vårt västliga grannland började ta in kvinnor i norska försvaret senare än Sverige. Ändå har de en bättre fördelning mellan andelen kvinnor som gör motsvarande GMU – 13 procent – och andelen kvinnliga officerare, 9,3 procent.

– Norska försvaret har lyckats behålla fler kvinnor i hela linjen. De har tio kvinnor i gradspannet från överste/kommandör till generalmajor/konteramiral. Vi har fyra överstar och nu äntligen en general. Därför kan jag konstatera att vi inte kommit speciellt långt i arbetet med kvinnor i Försvarsmakten. Om det hade funnits en tydligare jämställdhetsintegrering och bättre uppföljning av utfallet så är jag övertygad om att vi hade nått längre, säger Helena Hoffman.

Ändå vill hon inte klanka ner på vad som är och har varit fel.

– Vi måste se positivt på framtiden. Det finns mycket vi kan lära av andra svenska myndigheter som Tullverket, Kustbevakningen och polisen men också av Norge, till exempel de mentorskapsprogram de infört. De programmen skulle vi kunna ta efter, oavsett kön. En annan punkt där de ligger före är de ledarskapsutbildningar de har i ämnet för det är de högre cheferna som sitter på lösningen. Och det finns redan goda exempel i Sverige, A9 har själva haft ett mentorskapsprogram med bra resultat.

Att det 2013 fortfarande finns män i Försvarsmakten som inte tycker att det ska finnas kvinnor här är en sorglig sanning. Lite mer förvånade är då kanske att genusforskaren och före detta ledamoten i Försvårshögskolans styrelse Maud

Helena Hoffman

Eduards menar att kvinnor inte ska arbeta inom Försvarsmakten, då det är en manlig hierarkisk organisationsstruktur.

– Jag kan till viss del förstå de som tycker så, i den meningen att kvinnor inte ska anpassas i den rådande manliga normen.

För att passa in så blir kvinnor könlösa, ett neutrum. Men jag håller inte med om tanken på att kvinnor inte ska verka i Försvarsmakten på grund av vår verksamhet. Försvarsmakten har allt att vinna på att det blir fler kvinnor i organisationen, på alla nivåer, både nationellt och internationellt, säger Helena Hoffman.

TEXT: DAG ENANDER/INFO

FOTO: LENA PARKVALL/INFO

Stöter du på några svårigheter i ditt jobb i och med att du är kvinna?

– Nej, alla vi ombord kommer bra överens, vi har ganska mycket att göra så man håller sig sysselsatt och fokuserad på jobbet.

Angelica Berhardsson, Kock, HMS Visby, Fjärde sjöstridsflottiljen.

Text & foto: Leah Zepeda Jorsell/4. sjöstridflj

– Jag har samma förutsättningar till utveckling, utbildning och karriär som mina manliga kollegor. Utmaningen kan vara jargongen och ett gammaldags tänk hos vissa äldre kollegor, men hos de yngre saknas det ofta. För dem har det ju alltid funnits kvinnliga kollegor.

Annie Skarin, Serviceman, rampgruppen TSFE, F7

Text & foto: Dag Enander/Info

– Nej! Det var ju därför jag valde den här arbetsplatsen – för att det är lika för alla, och samma krav oavsett kön, vilket jag tycker är en fördel. Jag gör samma jobb som mina kollegor, med samma krav på leverans och kvalitet i arbetet.

Eleonore Stokholm, mekaniker och fordonsförare på 61:a luftvärnsbataljonen. Projektanställd som rekryteringsinformatör.

Text & foto: Selma Sedelius/LV 6

Lena tar plats i generalitetet

I höst får Försvarsmakten en ny brigadgeneral, som ledningssystemchef och chef för lednings- och underrättelseavdelningen på produktionsledningen.

– Jag ser med tillförsikt och ödmjukhet fram emot mitt nya jobb. Det är ett oerhört viktigt område för hela Försvarsmakten och det känns fantastiskt spännande att få vara med och leda denna utveckling och verksamhet, säger Lena Hallin.

I rollen som ledningssystemchef kommer hon att leda den strategiska utvecklingen inom ledningssystemområdet och företräda myndigheten i ledningssystemfrågor, både nationellt och internationellt. Hon kommer också att vara ansvarig för genomförandet av verksamhetsuppdragen vid Ledningsregementet, FMTM och Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum, ansvara för anskaffande av berörda materielsystem, men även leda Försvarsmaktens frekvenshantering, vädertjänst och geografiska informationstjänst.

Lena Hallin gjorde sin värnplikt 1980 på F 16 i Uppsala och F 10 i Ängelholm

med inriktning på stridsledning och luftbevakning. Hon har sedan dess tjänstgjort på olika förband och skolor samt i Högkvarteret. Hon har också haft civila anställningar som personalchef och förvaltningschef i Östersunds kommun. Lena Hallin var chef för avvecklingsorganisationen F4, Jämtlands Flygflottilj 2006 innan hon tillträdde som chef för Ledningsregementet där hon var förbandschef 2007-2010. Hon kommer närmast från en befattning som försvarsattaché i London.

TEXT: JOHAN LUNDGREN/INFOS

FOTO: FÖRSVARSMAKTEN

Fotnot: Lena Hallin är den första kvinnliga generalen i generalitetet (armén och flygvapnet). Generalmajor Ann-Marie Göransson, tidigare generalläkare, var den första kvinnliga generalspersonen överhuvudtaget. Göransson var placerad i det som benämndes medicinalpersonal enligt Försvarsmaktens rulla.

Försvarsministern:

”Alla ska respekteras och behandlas likvärdigt”

Hallå där, försvarsminister Karin Enström. Du har tidigare efterlyst en kvinnlig general i Försvarsmakten – och nu blir Lena Hallin den första svenska kvinnliga generalen.

Är allt bra då?

– Jag har lyft fram betydelsen av kvinnliga förebilder på alla nivåer inom Försvarsmakten för att sporra fler kvinnor att göra karriär inom försvaret. Utnämningen av en kvinnlig general är ett viktigt steg i det arbetet. Men allt är inte löst med detta. Andelen kvinnliga officerare är fortfarande cirka 5 procent, vilket är för lågt, så det krävs fortsatt medvetet jämställdhetsarbete.

Varför är det fortfarande så få högre kvinnliga officerare?

– Det är en kombination av många faktorer där bristen på förebilder kan vara en faktor. Det är först nu som rekryteringen sker på lika villkor, förhoppningsvis kan ökningen av andelen kvinnliga sökande till GMU ge ringar på vattnet även för andelen kvinnliga officerare. Utöver det krävs ett aktivt och målmedvetet arbete inom Försvarsmakten för att nå framgång.

Vad är den största utmaningen för Försvarsmakten: fysiska hinder som att den mesta utrustningen är anpassad för män eller mentala hinder som attityd och bemötande av kvinnor?

– Det finns ingen enskild patentlösning utan det är, också här, en kombination av flera faktorer. Att det finns anpassad utrustning är givetvis viktigt men jag

får också höra från kvinnor som jobbar inom myndigheten att de fortfarande, 2013, stöter på förlegade attityder gentemot kvinnor, det är oacceptabelt.

Försvarsmaktens värdegrund slår fast att alla ska respekteras och behandlas likvärdigt.

Och vad kan våra folkvalda och regeringen göra för att få fler kvinnor i Försvarsmakten?

– Jag tycker vi är tydliga i våra krav på Försvarsmakten, men det finns alltid anledning att fundera på om vi kan bli effektivare i vår styrning. Det faktum att kvinnor och män nu rekryteras frivilligt och därmed på lika villkor är ett viktigt steg. Ett viktigt politiskt signalvärde tror jag var när riksdagen gjorde pliktlagen könsneutral.

Försvarsminister Karin Enström

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: REGERINGSKANSLIET

Samarbete i Spanien

**Se och lära – men också lära och bli sedda.
Så kan Transport- och Specialflygenhetens medverkan
vid flygövningen EATT 2103 summeras.
– Erfarenheterna härifrån är ovärderliga vid insatser,
säger Philip Ahlstrand, logistikofficer på F7.**

Vid naturkatastrofer, evakueringar eller trupp- och materialtransporter är det militära transportflyget ovärderligt. Därför startade EU-organet European Defence Agency (EDA) förra året European Air Transport Training för att öka interoperabiliteten. Under två hektiska juniveckor samlas transportflygresurser från åtta europeiska länder i spanska Zaragoza för att öva nattflygning, medicinsk evakuering och mycket mer.

Och i år var EDA-medlemmen Sverige för första gången med.

– Grunden i övningen går ut på att samarbeta och skapa förtroende för varandra. Transportflygsvärlden är en liten så nätverksbyggandet är en viktig del. När vi möts ute i världen får vi väldigt mycket hjälp av andra nationer som är här, precis som vi försöker hjälpa dem, säger major Torbjörn Svensson, senior national representative under EATT.

Han menar också att i Zaragoza finns möjligheten att öva på saker som är svåra att kunna göra hemma.

– Här kan vi träna på att landa på dåliga grusbanan, kunskaper som kan komma väl till pass inför kommande utlandsuppdrag.

Något som betonas i övningen är att deltagarna ska arbeta över nationsgränserna enligt de ramar som övningsledningen ger.

– Men det är respektive nation som bestämmer själva vad de vill öva på. Sedan kan man se och lära av hur andra gör saker. EATT är som en à la carte-meny, där man beställer det man vill ha i menyn. Andra länder och Sverige flyger sedan tidigare tillsammans i skarpa situationer men nu övar vi också tillsammans, säger överstelöjtnant Laurent Donnet, övningsledare under EATT.

Kastiliansk kavajhytt?

De svenska besättningarna genomförde ett femtontal flygningar under övningen, där bland annat spanska fallskärmsjägare luftlandsattes. För besättningarna är EATT främst en övning i nya upplägg och terminologi.

– Flyga flygmaskin kan vi redan men det vi kan bli avsevärt bättre på är den Natostandard alla arbetar efter, säger piloten Peter innan första flygningen, en tvåtimmars introduktion över övningsområdet. Under flygningen ska samtliga besättningar noga – på tid och position – följa samma ”snitslade” bana. Därför blir besättningen en smula förvånade när ett annat flygplan som startade efter svenskarna plötsligt befinner sig framför den svenska 846:an.

Förklaringen? Troligen en missad brytpunkt längs ruten, vilket ledde till kortare flygväg – och en förmodad kavajhytt från övningsledningen.

GAMSPANING. Hela besättningen håller utsikt efter spanska gamar, något man inte vill kollidera med. Vid förra årets EATT skedde sex fågelkollisioner, varav en med allvarliga maskinskador.

Morgonarbete för Håkan Sköld och Philip Ahlstrand.

Lärorikt för alla deltagare

För flygtekniker och övrig markpersonal var EATT också ett bra tillfälle att se och lära. Förste sergeant Philip Ahlstrand har varit med på en internationell övning i Danmark, men EATT är ändå en nyttig genomkörare.

– Den största delen av mitt arbete sker innan själva övningen, då ska den mesta logistiken lösas. Det här är första gången jag är ansvarig för något liknande och under två veckor inträffar alltid en rad problem som ska lösas.

Efter varje flygning kontrolleras flygplanen noga.

För kollegan förste sergeant Håkan Sköld var EATT första övningen utomlands – och en chans att gå 1,25 meter bakom för att lära sig av Philip. Därmed kommer han kunna vara ansvarig vid nästa liknande övning.

– Hemma finns det alltid ett skydds-nät, både internt och externt. Men det här ju det roliga med jobbet, att få komma ut och lära sig mer.

Under hösten kommer resultatet av övningen utvärderas av deltagarna tillsammans med Högkvarteret, med målet

Tony Lifth visar en tysk kollega tankning av Tp84.

att se var flygövningar som EATT kommer in i transportflygets kunskapsutveckling.

– Frågan är också om det här är en ersättning till den amerikanska övningen Green Flag, som vi deltagit i tidigare. Om vi ger oss in fullt ut i EATT måste specifika resurser tilldelas, säger kontingentchefen major Michael Gullberg.

TEXT: DAG ENANDER/INFOS

FOTO: JOHN LIDMAN/F7

Ett övningsmoment var precisionsfällning av last. En bra fällning träffar målet med 10 meters avvikelse.

Övningsledningen betonade med emfas att miniflyghöjden var 150 meter - i Sverige är den ofta 30 meter.

Tyska Transaller, holländsk Herka... på EATT samsades flera olika transportplanstyper.

FAKTA OM EATT

Deltagande länder: Belgien (1xC-130), Frankrike (1xC-130, 1xCn235), Italien (1xC-27), Nederländerna (1xC-130), Spanien (1xC-295, 1xC-130), Sverige (2xC-130), Tjeckien (1xC-295) och Tyskland (3xC-160).

Personal: cirka 350, varav 40 svenskar.

Observatörer: Bulgarien, Finland, Grekland, Luxembourg, Norge, Portugal, Storbritannien och USA.

Antal genomförda flygningar: cirka 150 stycken.

Övriga medverkande: spanska F-18 och Eurofighter, franska Rafaele, MF1 och AWACS samt en italiensk KC-767A. Spanska fallskärmsjägare.

EATT 2014 arrangeras på två platser, Spanien och Bulgarien.

"Att jobba med svenskar är superlätt"

Hallå där, major Andreas "Plüsch"

Herrmann från tyska Luftwaffe.

Hur är det egentligen att träna här med svenska transportflyget?

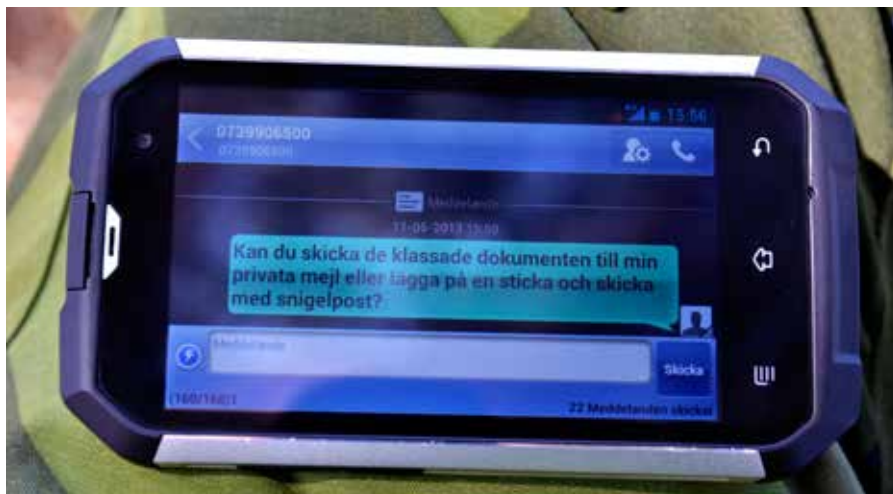
– Det är hur lätt som helst. Vi har jobbat sida vid sida i Afghanistan sedan 2004 och det har aldrig varit några problem, om de behöver något som vi har så delar vi gärna med oss. Man skulle kunna tro att det faktum att ni inte är medlemmar i Nato skulle innebära svårigheter, men så är det inte. Oftast är det krångligare att jobba med många Natomedlemsstater. Jag tror det handlar om kulturella likheter oss emellan och en mentalitet att vilja lösa uppgiften.

Så blir du säkrare

Aldrig har de flesta av oss varit så påpassade som nu.

Och det sker med vårt omedvetna samtycke.

– Många i Försvarsmakten är lite för aningslösa rent generellt. Förtänksamhet är ledordet, säger Mattias Hanson, chef för Säkerhetskontoret på Must.

FINN FEM FEL. Eller hur många fel hittar du i bilden (som så klart är arrangerad)?

Du googlar receptet på Flygande Jakob – och extrapriset på grillad kyckling i din lokala mataffär dyker upp. Du söker efter billiga flygbiljetter till Barcelona – och vips har du en guide till den katalanska huvudstaden i din inkorg. Du är ute och åker – och din mobil vet precis var du är och hur långt det är kvar tills du är framme dit du ska. Visst är det smidigt och fantastiskt?

– Visst. Men det många nog inte frågar sig är hur det här är möjligt och vem mer som kan utnyttja informationen. Gratis-tjänster som Google, Facebook och Twitter är alla kommersiella företag som får sina intäkter från riktad reklam till användarna. Dessutom lyder de under utländsk lagstiftning – och kan därmed lämna vidare information till myndigheter i andra länder, säger Mattias Hanson.

Han och kollegorna på Säkerhetskontoret har de senaste åren fått ökade utmaningar eftersom tekniken förändrar vår vardag på ett påtagligt sätt. Ett exempel på detta är att så många av Försvarsmaktens medarbetare tar med sig smartphones, surfplattor och liknande på arbetsplatsen – och delvis använder dessa i

tjänsten, något som kan riskera att skyddsvärd information går förlorad.

– Mina grannar jobbar som dataspelsutvecklare och är mer säkerhetsmedvetna än många inom Försvarsmakten. De vet att de blir av med sina jobb om information om kommande spel läcker ut medan våra anställda ibland har ett lägre säkerhetsmedvetande. Vi kan inte reglera allt då teknikutvecklingen går snabbt, men det gäller att Försvarsmaktens personal är säkerhetsmedvetna, tänker efter före. Och inte bara klickar i ”OK”-rutor, säger Mattias.

Hemlig – och självmarkerande

När något sådant – informationsförluster – sker är Säkerhetskontoret tvungna att anmäla till Säpo som kopplar in åklagare om den bedömda skadan inte är ringa men. Mattias Hanson vet hur förtvivlat det då blir för den medarbetaren som ”bara skulle...” och hur ensam han eller hon känner sig då.

– Det gäller att tänka efter före och försöka överblicka konsekvenserna av vad du gör. I dag gör den tekniska utvecklingen

det möjligt att med ett knapptryck publicera en bild av vad du ser just då, med geolocation. Befinner du dig i en stridsmiljö är det direkt olämpligt.

Andra problem tillstöter då man tänker efter delvis men inte fullt ut. Ett exempel är att ha högt säkerhetsmedvetande på arbetsplatsen men inte vara lika medveten på fritiden.

– Det finns de som vill vara svåråtkomliga och inte vill uppge fullständigt namn i tjänsteutövningen men lägger upp sin CV på LinkedIn. Prova att söka på ”officer” och ”Afghanistan” på den sajten så ska du se, säger Mattias.

Hamstrar du information?

Försvarsmaktens mejlssystem är i dag inte åtkomligt från internet, något som gjort att många medarbetare skaffat en nätmejladress som de använder i tjänsten, till exempel hemifrån eller på tjänsteresa utomlands.

– Generellt bör du fundera på vad du skriver i mejl, innehållet kan lämnas ut både till företag och till andra nationers underrättelse- och säkerhetstjänster.

Mejl i mobilen är en annan fråga som är aktuell. Mattias har inte det, trots att hans mobilmodell är en av de godkända varianterna.

– Många av oss tycker att vi är smarta som samlar dokument, mejladresser, textmeddelanden och allt annat i en och samma plattform som USB-minnet eller din smartphone. Om jag tappar bort min mobil så vill jag att den enda förlusten för arbetsgivaren är kostnaden för själva mobilen och mina telefonnummer. Telefoner är till för öppen information, de stjäls och tappas alldeles för lätt.

Mattias Hanson

TEXT & FOTO: DAG ENANDER/INFO5

Fyra fall från verkligheten – med kommentarer

(Händelserna har i förekommande fall varit föremål för polisanmälan och anmälan i Försvarmakten. De är anonymiserade och i vissa fall förenklade. Namnen är också fingerade)

Konferensen var både trevlig och givande tyckte överstelöjtnant Hjelm. Vad som inte var lika trevligt var att hans bärbara dator stals under en lunchpaus. I den fanns hemlig information, den var inte kvitterad och Hjelm saknade tillstånd att medföra information utanför garnisonsområdet.

MATTIAS KOMMENTAR: Det är viktigt att du tar reda på vilka regler som gäller innan du för ut sekretessklassad information från förbandet, samt hur den ska förvaras. Reglerna är till för att minimera informationsförlusterna i Försvarmakten. Detta kan din närmsta chef eller säkerhetschef hjälpa dig med. Exempelvis kräver utförelse av sekretessklassad information tillstånd.

.....

”Bäst att spara allt” tänkte Malin Byström – och la över alla dokument hon arbetat med under sin tjänstgöring i Afghanistan på ett USB-minne. Väl hemma i Sverige förde hon över allt till sin FM AP, trots att filerna var märkta med informationsklass.

MATTIAS KOMMENTAR: Här gäller det att tänka till innan, informationen från insatsområdet är inte Malins personliga information. Första frågan är varför den ska föras hem till Sverige? Information som läses in i FM AP blir sedan mycket kostsam att söka reda på och radera då det ofta finns på backuper vilka är centralt lagrade. När det gäller information som omfattas av sekretess från annan nation eller organisation är vi skyldiga att kommunicera eventuella förluster vilket kan skada förtroendet för Försvarmaktens och Sverige. Om man råkar göra fel och få in sekretessklassad information i ett öppet system anmäl det till din säkerhetschef för att få hjälp att radera filerna på rätt sätt för att minimera skadan, radera inte dessa själv.

.....

Emma Olsson skulle bara in och handla en sak. Därför lämnade hon mappen med sekretessbelagd information om en pågående upphandling kvar i baksätet. När hon kom tillbaka var en ruta på bilen sönderslagen – och hennes handväska var borta. Men inte bara den, utan också mappen med sekretessbelagd information.

MATTIAS KOMMENTAR: En vanlig händelse tyvärr, sekretessklassad information som förts ut från förbandet ska vara under ständig uppsikt, vilket det inte kan anses vara i detta fall. Se till att ha informationen under ständig uppsikt så motverkar vi informationsförluster i Försvarmakten och du slipper att försöka förklara hur du tänkte när du blev av med informationen.

Kapten Glans satt och väntade på sin försenade flight. Under tiden jobbade han på sin bärbara dator men märkte aldrig att han tappade ett USB-minne. På det fanns H/S-information – information han dessutom inte hade tillstånd att medföra.

MATTIAS KOMMENTAR: Här gick mycket fel. USB-minnen med sekretessklassad information är en mycket dålig kombination då dessa är gjorda att tappa bort. Tyvärr är det vanligt att det finns mycket information på USB-minnen och då kan skadan för Försvarmakten bli stor vilket kan rendera i kostnader för att åtgärda skadan, men även förtroendet för Försvarmakten kan skadas. Man bör undvika att arbeta med sekretessklassad information på allmän plats och i övrigt följa gällande regelverk.

Östersjögrannar

Nyligen var ryska korvetten Steregushchy på Sverigebesök. Men hur är livet för en rysk sjöman jämfört med en svensk kollega? Julia och Grigorij sitter på svaren.

Namn: Julia Löfstedt

Ålder: 21

Befattning: Menig 1kl./ledsystemsoperatör, HMS Sundsvall

Lön: cirka 19 000 kronor i månaden

"När jag är ledig så försöker jag träffa kompisar och träna, men det kan vara svårt att planera och få rutin på vardagslivet när man är borta så mycket hemifrån. Det bästa med jobbet är gemenskapen och att man träffar så många olika människor. Tyvärr vet jag alldeles för lite om Ryssland, men besöket på Steregushchy var jätteintressant. Det märktes att det var en mycket striktare hierarki och mycket prestigefyllt att jobba där. Och fartyget kändes äldre än att ha varit sjösatt 2007."

Namn: Grigorij Andrejevitj Mogilnikov

Ålder: 21

Befattning: Menig/radaroperatör, Steregushchy

Lön: 40 000 rubel i månaden (9 000 kronor)

"Det bästa med mitt jobb är att det är utvecklande och prestigefyllt. Sen är lönen också bra, jag gjorde värnplikten ombord och är nu anställd. Jag kan inte komma på något dåligt med mitt jobb. När jag är ledig simmar jag gärna, det är både avkopplande och bra träning. Vad jag vet om Sverige? Att utbildningsnivån är hög, det är ett kulturellt land och ni är duktiga på sport. Om den svenska flottan vet jag inte så mycket men den verkar vara modern och i gott skick."

Huvuddelen av EU BG13 utgörs av brittiska Royal Marines, 42 Commando.

Sara Sandström är laboratorieingenjör på kemilabb, och ser fram emot beredskapen. – Vi är väl förberedda både kunskapsmässigt och materiellmässigt, säger hon.

Beredda under brittisk ledning

Två år kvar till Nordic Battlegroup 2015, men redan i höst ingår svenskar i EU:s Battlegroup, under Storbritanniens ledning. I maj skedde slutövningen i England – med gott resultat.

– Att få ingå i EU BG är en riktig drivkraft för förbandet. Många i enheten har ställts inför nya situationer, inte minst fått ny materiel att jobba med. Och jag tror att det för alla inblandade har varit en upplevelse att få ingå i och öva med ett utländskt förband, säger Max Larsson, chef för den svenska luftvärnsenheten som består av ett 70-tal soldater.

Till vardags är han ställföreträdande kompanichef på 61:a luftvärnsbataljonnens robot 70-kompani, som nu fått uppgiften att ingå i EU BG med två radargrupper med UndE 23 och en stabsgrupp.

Uppdraget är att övervaka luftrummet och därtill varna för fiendliga granater och raketer som skjuts in mot till exempel en camp. En svensk artillerigrupp, utrustad med artillerilokaliseringsradar (Arthur), ingår också i stridsgruppen. Den tredje förmågan är en CBRN-enhet (skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel).

När hela förbandet för första gången sattes ihop med alla sina delar på slutöv-

ningen i England möttes de svenska enheterna av en del frågande blickar. Bataljonsledningen visste till en början inte riktigt vad de skulle göra med en CBRN-enhet eller med sensorgrupperna från luftvärn och artilleri. Men efterhand fick de upp ögonen för hur viktiga de svenska förmågorna var. En del av luftvärnets uppgift under övningen blev att utbilda alla delar av stridsgruppen i vad man ska göra när larmsignalen ljuder för att snabbt få bästa möjliga skydd mot skador – något som också övades med allt bättre resultat.

– När vi hade våra förevisningar under sista övningsdagen så visade stridsgruppens chefer upp vår enhet och beskrev hur de hade fått en annan uppfattning om vad vi kan leverera. Punkten CBRN hade aldrig existerat i deras orderverk tidigare, säger Mats Wikberg, chef för CBRN-enheten i EU BG 13.

Sveriges deltagande i EU BG 13 följer modellen för den nya insatsorganisationen där det är de stående krigsförbanden som får uppgiften att genomföra insats. Och efter två tidigare genomföranden är

nu battlegroup-arbetet en del i den ordinarie produktionsprocessen, istället för att som tidigare ske i projektform.

– EU BG har varit viktig som förövning för oss på Högkvarteret, för att smörja upp processen, säger Magnus Olsson, battlegroup-samordnare på Högkvarterets PROD GEN.

TEXT OCH FOTO: SELMA SEDELIUS/LV6

FAKTA EUROPEAN BATTLEGROUP

EU:s stridsgruppskoncept bygger på att det varje halvår finns två stridsgrupper i beredskap, redo att med kort varsel sättas in i ett krisområde någonstans i världen, och med förmåga att lösa uppgifter längs hela konfliktskalan. Stridsgruppen har ett kärnförband (ungefär manöverbataljons storlek), och till den knyts en rad olika enheter med specifika uppgifter och kompetenser.

I den stridsgrupp som Storbritannien har ledningsansvar för under andra halvåret 2013 består kärnan av en brittisk marininfanteribataljon, och förutom Sverige bidrar också Lettland, Litauen och Holland med enheter. Nästa nordiska stridsgrupp, där Sverige har ledningsansvar, sätts upp 2015, med totalt ca 2300 personer, varav 1800 från Sverige. Manöverbataljonen kommer då från P7, med stöd av K3. Övriga truppbidragande länder är Norge, Finland, Irland, Estland, Lettland och Litauen.

KJELL-FAKTA

Namn: Magnus Kjell Einar Saebbö

Smeknamn ombord: "Sebbe"

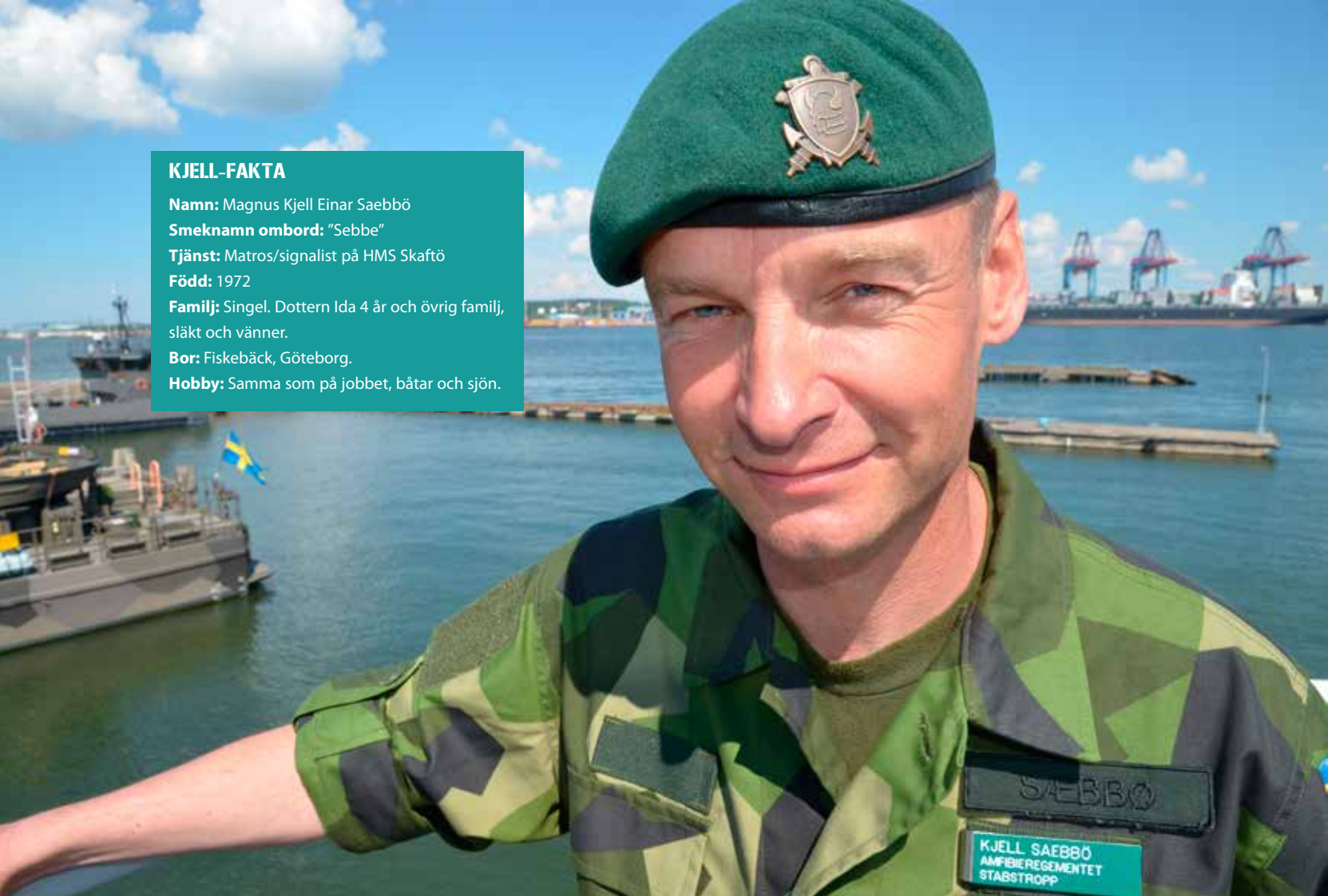
Tjänst: Matros/signalist på HMS Skaftö

Född: 1972

Familj: Singel. Dottern Ida 4 år och övrig familj, släkt och vänner.

Bor: Fiskebäck, Göteborg.

Hobby: Samma som på jobbet, båtar och sjön.

Åldermannen

41 år, lätt otränad och med delad vårdnad om en fyraårig dotter. Troppchefen Thomas Andersson var inte helt begeistrad över en av de sökande som GSS/K i våras.

Men valet av Kjell Saebbö visade sig vara ett lyckodrag för både chefer och besättning på HMS Skaftö.

– Jag blev först lite tveksam när jag såg Kjell Saebbös personnummer. Är man i 40-årsåldern så har man ju kommit en bit i livet och har kanske större ekonomiska behov än vad vi rent krasst kan tillgodose i den befattningsnivån. Men jag insåg ganska snart att "honom ska vi ha", säger troppchefen kapten Thomas Andersson.

Det var under våren som 17:e bevakningsbåtskompaniet – en del av Amfibieregementet – i Göteborg genomförde en

rekryteringsomgång för GSS/K. Under rubriken "Ett omväxlande arbete i skärgårdsmiljö" sökte man bland annat efter matrosar med befattningen signalist. En av de sökande var Kjell Saebbö.

Kompetensmässigt är han knappast "någon från gatan". Kärleken till havet och olika fartyg har alltid funnits där. Dessutom har han arbetat vid Båtsmansstationen i Göteborg med att

I år fyller Kjell Saebbö 41 år. Han är en av Försvarsmaktens äldsta GSS/K-anställda.

– Det är verkligen det här jag vill göra och jag tänker stanna ett bra tag till i Försvarsmakten, säger han.

Amfibieregementets symbol Torleif, den här gången med ankare.

köra båt. Tillbaka till Försvarsmakten tog han med sig både nautiska och maskintekniska kompetenser.

– Det var något som saknades i det civila kände jag. Känslan kom ofta över mig när jag passerade Kärningbergets hamn och såg stridsbåtarna ligga vid kajen. Det finns en dimension av spänning inom Försvarsmakten, och sedan är kamratskapet oöverträffat.

Det här är det bästa jobbet jag någonsin har haft, säger Kjell.

Dubbel värnplikt

Kjells föddes som norsk medborgare. Därför genomförde han också norsk värnplikt.

- Jag ryckte in vid artilleriet i Nordnorge. Det var tufft rent socialt. Det var svårt att bli accepterad eftersom jag inte talar norska. Jag stack ut som "svensken", säger han.

Ganska kort efter norsk "muck" blev han svensk medborgare och kallades till mönstring.

- Värnplikten som militär fotograf vid gamla KA 4 här i Göteborg kändes som rena barnleken jämfört med tiden uppe i Nordnorge. När jag tittar tillbaka så tycker jag att det gnälldes fruktansvärt mycket bland de värnpliktiga, både i Norge och i Sverige. Motivationen var ofta låg, säger Kjell på utpräglad göteborgska.

20 år senare stod Kjell återigen på garnisonen i Göteborg. Den av många rekryter fruktade och fysiskt tunga Grundkurs Amfibie (GK Amf) skulle genomföras. Under ett antal kalla vårveckor skulle han och kamraterna stötas och blötas för att klara ut om de verkligen skulle platsa i Amfibieregementets krigsorganisation.

- Det var tufft. Inte minst för en halvt om halvt soffpotatis som jag själv. Att kroppen är dubbelt så gammal som kam-

HMS Skaftö, ledningsfartyg för 17:e bevakningsbåtskompaniet, en del av Amfibieregementet med basering i Göteborg.

raternas hör väl också till saken. Men jag klarade det, den gröna baskern sitter på huvudet som du ser, säger Kjell med ett nöjt leende.

Flygkapten – och GSS/T?

Solen glimmar över vattnet i hamninloppet i Göteborg. Det är garnisonens dag och allmänheten strömmar till genom grindarna och ett hett besöksmål är bland annat HMS Skaftö som ligger till kajs med Nya Älvsborgs fästning vackert i förgrun-

den. En av besökarna är Kjells kompis Rikard Eklund, som på inrådan av Kjell har dykt upp för att få tala med troppchefen Thomas Andersson omkring kriterierna för en GSS/T-anställning.

- Jag är 47 år och arbetar som flygkapten med hela världen som arbetsfält, men livet i Försvarsmakten och båtar är något som jag alltid gillat. Jag har nautiska kompetenser på förhållandevis hög nivå. Lumpen gjorde jag inom kustartilleriet som båtchef. Jag känner också att jag är färdig med att göra karriär och nu kan jag lägga mer tid på annat, säger Rikard Eklund.

Troppchefen Thomas Andersson bjuder på fika nere i massen på HMS Skaftö, kaffe och rykande färskt fikabröd. Sittande under det inramade fotot av kungaparet, berättar han för Rikard att en av kompaniets bevakningsbåtar bemannas av tidvis tjänstgörande reservofficerare och sjömän. Rikard Eklunds arbete som pilot innebär att han måste hålla sig i god fysisk form och har ganska mycket ledig tid. Han tycker att GSS/T-upplägget låter bra och lovar att återkomma till Thomas.

Charlotta Englund från 1:a Sjukvårdskompaniet besöker HMS Skaftö under garnisonens dag och får en föredragning av Kjell.

Kanske har Kjell genom ett spontant ambassadörskap rekryterat ytterligare en sjöman till förbandet den här dagen – och ännu några år äldre dessutom.

Uppbyggd buffert och hjälp

Men åter till ekonomi och privatliv som anställd GSS/K. Lönen ligger på runt 20 000 kronor, en nivå som ganska många 40-åringar passerat. Hur går det ihop för husägaren och småbarnspappan Kjell?

– I mitt fall funkar det mycket på grund att jag hunnit med att bygga upp en ekonomisk buffert och att jag har en stöttande ex-flickvän samt familj. Det är verkligen det här jag vill hålla på med och jag tänker stanna ett bra tag i Försvarsmakten, säger han.

Att Kjell ska stanna är också något som trosschefen Thomas Andersson hoppas på.

– Jag kan se att Kjell har förutsättningar att genomgå exempelvis specialstoffsutbildning i framtiden. Han utövar både ett ständigt föregångsmannaskap och har formella nautiska kompetenser. Han är en naturlig ledare bland sina yngre kolleger. Det senare har lyft besättningen på Skaftö, säger han.

Att förbandet är förlagt i Göteborg har både för och nackdelar menar Thomas Andersson.

– Många yngre slutar på grund av studier, det har jag full förståelse för. Om någon försvinner kan det exempelvis innebära att vi kan komma att sakna rökdykarkompetens ombord och då får vi inte ens lämna kajen. Samtidigt är Göteborg en populär ort så det är lätt att nyrekrytera. Kjell är klar med mycket som barn, hus och studier. Så hans jämförelsevis ”höga” ålder är en stabil faktor, avslutar trosschefen Thomas Andersson.

TEXT OCH FOTO: RICHARD KJAERGAARD/INFOS

Lite "tjöt" med kollegan Thomas Molin i Skaftös akter.

KOLLEGORNA OM KJELL

– Full av energi. Väldigt social. Ung för sin ålder.
Thomas Molin

– Mån om sina medmänniskor, bra kamrat. Väldigt humoristisk. Han tar saker som de kommer men löser alltid uppgiften.
Christopher Robin Olsson Johansson

– Alltid en frisk fläkt på morgonen när man kommer till jobbet. Mogen men ung i sinnet.
Patrik Lindén Söderberg

– Alltid på glatt humör. Har vett att hälsa på morgonen, något som många andra glömmet. Vi genomförde "Grundkurs Amfibie" tillsammans. Det var tufft för oss alla, men Kjell höll alltid modet uppe i gruppen.
Simon Öhman

I hängmattan, efter hinderbanan...

Skön sommarläsning

Behöver du några bra boktips inför semestern?

Här är fem förslag – allt från hårdrockande järnmän via initierad thriller på hög höjd till Bin Ladens banemän.

Iron Man – min resa genom himmel och helvete med Black Sabbath (Tony Iommi)

Han skrev Armeniens bidrag i årets schlagerfestival. Han skar av sig fingertopparna som sjuttonåring. Och han är mannen bakom hårdrockens kanske odödligaste riff i "Paranoid" och "War Pigs". Tony Iommi har tillbringat 40 år i Black Sabbath och har en bunt historier att berätta – som när han lite på skoj satte eld på bandkollegan Bill Ward.

Paradisoffer (Kristina Ohlsson)

Vad gör svenska myndigheter när en fullsatt 747:a på väg från Stockholm till New York ska sprängas – om inte utvisningen av en man som Säpo ser som en säkerhetsrisk stoppas?

Bladvändarthriller från Kristina Ohlsson med förflutet som terrorexpert på OSSE i Wien, en rent fiktiv historia där läsaren ändå kan känna igen så mycket verklighet.

Döda Bin Laden (Mark Bowden)

Det tog nästan tio år att hitta honom. Från den 11 september 2001 till den 2 maj 2011 höll sig Osama Bin Laden undan. Sedan hittade USA honom: i utkanten av Abbottabad, någon kilometer från Pakistans militärhögsskola. Här är historien om hela jakten på världens mest eftersökta terrorist, från spaning, motgångar, framgångar och genomförande.

Ingen lätt dag – en elit-soldats självbiografi (Mark Owen)

Matt Bissonette. Så heter egentligen en av de få som verkligen var med i rummet när Osama Bin Laden sköts ihjäl. Under pseudonymen Mark Owen beskriver den före detta SEAL-medlemmen hur han och de andra 23 SEAL-soldaterna tränade och genomförde för två år sedan. Initierad berättelse med naturligt hög närvarokänsla.

Svenskar i strid – veteranernas historier 1943-2011 (Anders Carlén och Mattias Falk)

Bosnien. Kongo. Afghanistan – tre platser där svenska soldater verkat, men det finns fler som Vietnam och Kuwait. Vårt land må ha haft 200 år av fred, men det finns 100 000 svenska krigsveteraner. Här är nio av dem och deras historier. De gemensamma nämnarna är få förutom deras personliga erfarenhet av väpnad konflikt.

TEXT: DAG ENANDER/
INFOS

FEMETTA

- testa din allmänbildning mot ledamöterna i Försvarsmaktens ledningen. Den här gången är det personaldirektör Per-Olof Stålesjöes tur att svara. Han fick 8 poäng – men hur många får du?

EN STJÄRNBILD

5 poäng: Kan du malajisiska? Då vet du vad Bintang Tiga Beradik är.

4 poäng: Betelguse, Rigel och Bellatrix är tre av stjärnorna i stjärnbilden.

3 poäng: Skärp eller livrem? Nja, stjärnbilden har ett sådant – också känt som "Tre vise männen".

2 poäng: "Natt över Judaland, natt över Sion. Borta vid västerrand slocknar..." sjunger luciatåget.

1 poäng: Ett svenskt signalspaningsfartyg heter såhär, ingen anledning till oro.

EN FÖRFATTARE

5 poäng: Född fransk medborgare, sonson till en vaktmästare med privilegierad uppväxt.

4 poäng: Relegerad för stöld, misshandel och utpressning – och dömd för spioneri.

3 poäng: Uppväxten beskriven i boken Ondskan, som enligt hans mor och halvsyster är lögnar.

2 poäng: Skaparen av succéfiguren Carl Hamilton – attackdykare, underrättelseofficer och socialist.

1 poäng: Förnamnet delas med Myrdal och Josefsen, efternamnet kan vara mer svåruttalat.

ETT BAKVERK

5 poäng: Påstås ha tagits till Sverige av bagaren Johan Brokvist i mitten av 1800-talet.

4 poäng: Variant av den franska mille-feuille, det vill säga "tusen blad".

3 poäng: Smördeg, vaniljkräm och sylt är tre ofrånkomliga ingredienser. Och ett rosa tak.

2 poäng: Namnet har troligen mer att göra med Neapel än en fransk kejsare.

1 poäng: Den där franska kejsaren hette Bonaparte och var fältherren som mötte sitt Waterloo.

Per-Olofs svar: **VILKEN STJÄRNBILD?** "Orion på 2 poäng. Jag är ingen större astronom även om jag uppskattar klara nätter." **VILKEN FÖRFATTARE?** "Jan Guillou på 3. Jag var nära på fyra poäng men var säker på tre poäng." **VILKET BAKVERK?** "Napoleonbakelse, 3 poäng. Intåg kräver sin porton av motion."

Rätt ska vara rätt: Let's Dance 2013 vanns av Markoolio. Och Försvarsmaktens egen danskung heter **TONY FORSBERG**.

Ett förtydligande

Min insändare i förra numret av Försvarets forum gällde ironiserandet över israeliska elitförband i numret dessförinnan. När min insändare blev bildsatt med en bild föreställande en livgardist i högvaktstjänst och fick en rubrik och bildtext som tillsammans med bilden ger intryck av att jag skulle förlöjliga våra egna soldater och officerare, måste jag reagera. Jag känner mig stolt och privilegierad över att jobba tillsammans med er. Ni är värda all heder!

Marcus Nilsson
Förbandsläkare, Livgardet

Med anledning av insändare i förra Försvarets forum "Synpunkter gör HRC bättre? Skulle inte tro det..."

Vi kan inte mer än beklaga att du inte fått ut din lön i rätt tid. Löneutbetalningar och stöd till chefer i deras roll som arbetsgivarföreträdare är de två områden som HR centrum prioriterar högst.

Tyvärr är det ganska vanligt att HRC får stå i "skottlinjen" även om vi inte ansvarar för hela kedjan av aktiviteter för att göra en korrekt löneutbetalning. Vi hanterar varje månad cirka 23 000 löneutbetalningar för Försvarmakten. En viktig del som vi trycker på för att allt ska fungera är korrekta underlag i rätt tid, något det tyvärr slarvas en hel del med.

Vi är som de flesta delar inom Försvarmakten även beroende av att system Prio fungerar, ett system vi upplever blir bättre och bättre. Det är dock inte HRC som utvecklar systemet. Trots att vi gärna hade sett att löne modulerna utvecklats snabbare och gjordes mer användarvänliga görs ibland andra viktiga prioriteringar av systemägaren.

Nu till ditt ärende med utebliven RO-lön. Vi har gjort en kontroll i våra system och just i ditt fall var felet kopplat till system Prio som efter senaste uppdateringen hanterar RO-löner. Trots att vi matat in

uppgifterna rätt så levererade inte systemet din lön i tid.

Dagen efter du kontaktat oss om utebliven lön går en betalning till banken och din grundlön utbetalas. Alla tillägg kommer sedan på ordinarie utbetalningsdag. Efter att vi fått information om felet från systemägaren av Prio har vi kunnat kringgå felet så att RO-lönerna fungerat. Detta systemfel är tyvärr något som inte kunnat bli åtgärdat och vi har inga svar i dagsläget på när detta kan bli löst. Tills dess har HRC en manuell kontrollfunktion för att rätta upp felen. Vi förstår att detta skapar frustration och om du som RO inte får din grundlön är det viktigt att din chef så snart som möjligt kontaktar HR-Direkt.

I de undersökningar vi kontinuerligt genomför ökar nöjdhetsgraden från våra kunder. Vi har sedan en tid tillbaka startat ett arbete med att bjuda in lokala HR-företrädare och chefer för att öka kunskapsutbytet. De som hittills har varit här har fått en helt ny förståelse för vår verksamhet. Du är också välkommen under hösten då vi kommer bjuda in företrädare för HKV.

Petra Pfeiff chef administrativa
enheten vid FM HRC

Veteranmonumentet – bra tänkt men fel plats och genomförande

Restare är en skulptur vilken jag är rätt övertygad om att många veteraner inte förstår och inte ser kopplingen till sin insats i. Ett monument bör ge utrymme för att man ska kunna besöka det för en stunds lugn och eftertanke men samtidigt också ge utrymme för ett värdigt, officiellt högtidlighållande. Vilka anhängare till stupade kommer att sätta sig på den öppna stenytan framför Sjöhistoriska och ägna en stunds eftertanke åt det offer som man varit en del av? Även om man försöker blir det nog svårt att finna sitt inre i ett av Stockholms främsta motions- och picknickområden. Hur kommer det sedan att se ut när fulla konsertbesökare använder monumentet som offentligt avtråde i samband med konserter i området? Inte heller uppfyller monumentet kraven på att kunna fungera som en plats för ett värdigt högtidlighållande av veterandagen. Det finns inget utrymme för paraderande trupp i större skala och det finns inget utrymme för förbimarsch. Hur tänkte vi då?

Men det är enkelt att klaga utan att visa på alternativ. Redan i dagsläget har området kring Galärparken tagits i anspråk för monument och minnesplatser för omkomna. Varför valde man inte att placera en minnesplats där för de fallna? Där hade Restare haft en naturlig plats i den lummiga grönskan kring Galärkyrkogården.

För att råda bot på problemet med en värdig inramning till veterandagen hade man lämpligen gjort heder av det gamla, men numer undanskuffade, Poltavamonumentet på Artillerigården. Här finns alla förutsättningar för att skapa en värdig inramning och ge möjlighet till såväl paraderande trupp som förbimarscher av kamratföreningar och veteranorganisationer. Att monumentet sedan tydligt visar på offret är väl bara en faktor vilken borde ha övertygat om det förträffliga i det hela?

Vill man göra något för veteranerna tror jag att man har misslyckats rätt kapitalt genom att inrätta Restare på Djurgården. Jag vet för egen del att jag aldrig kommer att se platsen som ett utrymme för eftertanke eller firande. För mig är detta ytterligare ett exempel på att vi inte vågar agera på ett sätt som ger respekt åt alla som har en del i detta.

Erik Lindmark, med tre utlandstjänstgöringars erfarenhet
INSS J9 RUST HKV

Nu ska vi vara snälla

Mellan försvarsberedningens omvärldsanalys, ryssarnas flyguppdrag över Östersjön samt kommande Almedalsveckan, kom jag att tänka på att inte mycket är nytt under solen.

Läget på 1930 talet var betydligt farligare än i dag, men det finns likheter och det återspeglas i Karl Gerhards kuplett från 1935, Nu ska vi vara snälla. De två sista verserna handlar om den tidens försvar, reduceringar och en förhoppning om att inget ska hända.

Claes Eriksson, Livgardet

När hela världen offerar miljön på miljön på krut och kanon, har Sveriges nation blott en försvarsminister, men inget försvar. Den flotta vi har, man indrar och spar Försvarskommissionen ett praktverk gett ut med följande visa beslut:

Vi ska inte tala om Bofors och Krupp, ty nu ska vi vara, nu ska vi vara snälla. Vi var inte med när som krutet fanns upp och tror inte det, tror inte det kan smälla. Om fienden kommer från luften till oss, så gömmer vi oss, å då kan han ej slåss, å hjälper ej det får vi sjunga förstås att nu skall vi vara, nu skall vi vara snälla.

Nästan alla läser Försvarets forum...

Han kan inte svenska, men intresset för Försvarets forum är stort. Oleg Grigorjev Sivuk, ställföreträdande chef för den ryska marinbasen i Baltijsk går inte att ta miste på. En sak var han extra nyfiken på och bad ambassadens marinattaché att översätta. Vad? Historien om HMS Ulvens förlisning 1943.

Foto: Anders Sjödén/InfoS

Posttidning B
FÖRSVARSMAKTEN

FÖRSVARETS FORUM, SE-107 85 STOCKHOLM

FÖRSVARSMAKTEN PÅ PRIDE 2013

Årets Pride äger rum 30 juli till 3 augusti i Stockholm. Bredden på Försvarets representation är större i år och en majoritet av våra förband, skolor och centrum kommer att medverka under Prideveckan. Besök gärna Försvarets monter på Pride Park som i år förläggs på Östermalms IP i Stockholm.